

Секція 2
СОЦІОКУЛЬТУРНІ УМОВИ (ЧИННИКИ)
ФОРМУВАННЯ ЖИТТЄВОГО ПРОСТОРУ
ОСОБИСТОСТІ

.....

Бабенко О. О., заслужений майстер народної творчості України, доцент Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка (м. Полтава)

ПСИХОЛОГІЧНИЙ ВПЛИВ ТРАДИЦІЙНИХ НАРОДНИХ
РЕМЕСЕЛ ПОЛТАВЩИНИ НА ГАРМОНІЙНИЙ РОЗВИТОК
ОСОБИСТОСТІ

Українське декоративно-прикладне мистецтво має не тільки художньо-естетичне значення, а й великий психологічний вплив на гармонійний розвиток підростаючого покоління. Сучасні концептуальні основи патріотичного виховання молоді в умовах культурного й духовного відродження України наповнюють його зміст народною спадщиною, скарбами фольклорної, декоративно-прикладної творчості, опануванням традиційними художніми ремеслами тощо.

Провідними носіями етнопедагогічної системи є національні традиції і звичаї народу. Через систему традицій кожен народ відтворює себе, свою духовну культуру, свій характер і психологію у своїх дітях. У нерозривній єдності з традиціями – звичаї народу. В етнопедагогіці звичай виступає як форма вияву народної традиції, тому їх зміст і педагогічна роль по суті ідентичні – вони є засобом збереження і передачі досвіду народу, дотримання порядку й форм життя. Регламентації і контролю поведінки індивідів, посилення їхнього зв'язку з тією нацією чи соціальною групою, до якої вони належать [1,44].

Кожен регіон України має власні характерні особливості, зокрема, звичаї, обряди, народний побут, традиційні художні ремесла тощо. Полтавщина – особливий край, своєрідна Мекка народного мистецтва. Підтвердженням цього є те, що на цей час до Національного переліку нематеріальної культурної спадщини України внесено три елементи, а саме: опішненська кераміка, решетилівська вишивка «білим по білому», та решетилівське рослинне килимарство. Крім того в цьому регіоні широко розвинені: тригранне земське різьблення по дереву, писанкарство, декоративний розпис, лялькарство та інші.

Особлива, відповідальна місія покладається на викладання декоративно-прикладного мистецтва у вищих навчальних закладах, адже цей предмет у педагогічній діяльності займає одне з пріоритетних місць серед творчих дисциплін. Ефективність психологічного впливу цього виду мистецтва характеризується рівнем інтелектуального досягнення духовних цінностей, їх перетворення у неповторний світ молоді людини. Це потребує відповідної фахової підготовки до спілкування з художньо-декоративними образами. Такі завдання можна вирішити тільки в процесі викладання мистецької дисципліни, спрямованої на узагальнення та поглиблення естетичних, культурологічних, світоглядних уявлень молоді.

Велику увагу необхідно приділяти залученню студентів до безпосереднього спілкування з творами народного мистецтва. Потрібно «цілеспрямовано оберігати і розвивати досягнення традиційно-побутової культури, заохочувати громадян держави сповідувати пріоритети народної культури»[2]. Систематичне відвідування етнографічних залів краєзнавчого музею, ознайомлення з постійними експозиціями та фондами є чудовою духовно-енергетичною базою для навчання, адже наявність у вивченні традиційних народних ремесел відіграє величезну роль. «Фондові колекції музеїв Полтавщини та їх тематичні періодичні виставки становлять також солідну основу для розробки актуальних проблем вивчення варіативності етнічних форм народної творчості, співвідношення локальних, регіональних та інтернаціональних форм культури, взаємовпливів між традиціями та інноваціями на різних етапах формування традиційно-побутових культурних комплексів українського народу»[3].

При вивченні конкретних традиційних ремесел молодими творцями важливою є передача їм свого досвіду майстрами народного мистецтва – наслідування художньо-естетичних надбань минулого і відродження їх в сучасних умовах педагогічної освіти. Періодичні екскурсії студентів на персональні та колективні виставки традиційної народної творчості, зустрічі з авторами робіт, безпосереднє спілкування з ними, влаштування показових майстер-класів по виготовленню традиційного виробу є необхідним компонентом викладання декоративно-ужиткового мистецтва у вищих навчальних закладах.

В основу вивчення найхарактерніших традиційних технік може бути покладений елективний принцип. Молоді творці особисто обирають роботу в матеріалі, яка викликає у них найбільший інтерес. Завдяки своїй багатогранності заняття традиційною народною творчістю сприяють формуванню таких суспільно важливих особистісних якостей: дисциплінованість, наполегливість, відповідальність, цілеспрямованість, терпіння; працелюбність. Декоративно-ужиткове мистецтво вчить молоде покоління не лише майстерності, але й народної естетики і, насамперед, світоглядних засад народної творчості. В процесі навчання відбувається величезний психологічний вплив на формування гармонійної творчої особистості, прищеплюється любов до прекрасно-

го, до традицій рідного краю, розвиваються творчі навикки, художньо-естетичний смак і технічна майстерність.

Список використаних джерел

1. Стельмахович М. Українська народна педагогіка / М. Стельмахович. – К., ІЗМН, 1997.– С. 3-73.
2. Косміна Т. Значення фондкових колекцій музеїв Полтавщини для ареальних етнографічних досліджень /Т. Косміна //Народне мистецтво Полтавщини; Тези науково-практичної конференції, – Полтава, 1989, – С. 32-34.
3. Селівачов М. Народне мистецтво і сучасність / М. Селівачов. – К., 1980. – С. 3.

Дігтяр Н. М., к. п. н., доцент,
завідувач кафедри образотворчого
мистецтва, ДЗ «Луганський
національний університет
імені Тараса Шевченка»
(м. Полтава)

ОСОБЛИВОСТІ ХУДОЖНЬОГО ДОСВІДУ ПІДЛІТКОВОГО ВІКУ ЯК ЧИННИК ВИВЧЕННЯ НАРОДНОГО МАЛЯРСТВА В ОСНОВНІЙ ШКОЛІ

Підлітковий вік, за твердженням науковців, найбільш сприятливий для розвитку декоративного малювання, народного малярства, оскільки учні 5-7 класів ще не знайомі з анатомічними особливостями зображення фігур людини та тварини, законами перспективи та академічного мистецтва, що не так важливе для створення композицій у різних видах народного мистецтва. Проте учні основної школи вміють координувати роботу рук та очей, порівнювати, зіставляти та узгоджувати окремі елементи твору.

Учні в основній школі вже вміють виявляти основну конструкцію форми, узагальнювати, спрощувати, створювати художні образи, тобто мають певний художній досвід. Учні охоче і результативно сприймають традиційні народні мистецькі засоби. Вони дозволяють учневі повно і вільно реалізувати в матеріалі індивідуальну мистецьку силу через традиційну колективну технологію.

Підлітка не задовольняє малюнок, створений як-небудь, для втілення його творчого задуму йому необхідно набути спеціальні професійні, художні навички та вміння, він повинен навчитися оволодівати матеріалом, особливим способом самовираження [1, с. 375].

Характер малювання учнів основної школи визначається усвідомленим та цілеспрямованим прагненням до освоєння досвіду дорослого; малюнок дорослого – ідеал підлітка. Саме тому, навчаючи учнів прийомам народного малярства, необхідно звертатися до художнього досвіду майстрів народної творчості – відвідувати майстер-класи, проводити зустрічі з художниками. Рівень аналітико-синтетичного мислення в цьому віці ще не дозволяє учневі легко осягати нові принципи зображення. Звідси – подвійність малюнків